

САВЕЦКІ ПРСТЫ ЧАЛАВЕК

З БАЦЬКОЎСКИМ КЛОПАТАМ

Калі я праходзіў міма гарадской Дошкі гонару, што стаіць каля галоўнага ўваходу ў кінатэатр «Радзіма»...

— Не, Пятрусь, не ведаю, як у вас, а ў нас не так. Калі б ты ведаў нашага Мікалая Мацвеевіча, Гэта добры, гэта цудоўны чалавек!

— Добра, пайвай сваё красавіцтва. Ты не хочаш пагадзіцца, што замест Сяргея, якога вельмі любіш, мог быць зменшаны партрэт іншага рабочага, Пайшлі.

— Прачы хоп абдаўляй. — Мікалай Мацвеевіч пачаў тлумачыць задачы бригады, якую ён узначальвае. — Гаспадарка завода вялікая, тэхнікі многа, а дзе тэхнік, там, самі ведаюць, ніяк не абійсціся без аглядаў і рамонту. Мы на такім жа становішчы, — стрымана ўсміхнуўся брыгадзір, — як урачы. Урачам не плануець захарванне людзей, а нам не вядомы загады «хваробы» механізмаў. Але яны ёсць. І, на жаль, няма.

Затым Мікалай Мацвеевіч расказаў аб перадавіках, рацыяналізатарах. Дарчыне, летась дванаццаць рацыяналізатарскіх праланоў Сяргея ўкаранілі ў вытворчасць, а членаў усёй брыгады — некалькі дзесяткаў.

— Так, поспехі ў вас добрыя, — сказаў я. — Прызнацца, нам можна падзярацца, вы ў курсе ўсіх спраў завода.

— У блакітных вачах Мікалая Мацвеевіча заіскрыў смех, каля вачэй сабраліся тоненькі зморшчынкі.

— Будзеш у курсе, — адказаў ён. — Старшыню заўкома выбралі мяне, а ў дадатак яшчэ і членам партыйнага бюро. Паспрабуў адстаць ад курса...

— Ен крыху памаўчаў. — Нагузілі, даводзіцца веці, — гаворыць Мікалай Мацвеевіч, разважачы. — Абавязкаў многа. Рабочы захварэў у афэрміял болетэн, дамагаець аплаты яго. А хварэець у нас, шчыра прызнацца, часта. Нядоўга, але часта. Скражыні, — пакуль што непазбавімы спадарожнік нашай работы, дзверы кожную хвіліну адчыняюцца. Патрабна непаўвае заслоны, ваюю з дыржаўнікаў, пакуль без вынікаў... Цяжка дастаць вентылятары.

— Або вось — буфет пры заводзе. Ледаў што, рабочыя патрабуюць: навадзі паралак... І так бясконца.

Мікалай Мацвеевіч дастаў пачак папярост, закурываў. Калі ён запальваў запалку... Так, іменна ў гэты момант я ўбачыў, што на левай руцэ брыга-

дзіра на месцы вялікага пальца — шрам... — Сам вінаваты. — перахапіўшы мой погляд, усміхнуўся збянтэжана брыгадзір. — Адной электрадралі... Рублічнік забыўся выключыць ну і... Адным словам наперад навука...

— Хутка выпала магчымасць паслаць хлопца на вучобу ў Талін. Адправілі мя яго як след. Ідзе месяц, другі, трэці. Лічым, што Саша ўдасканалівае сваю кваліфікацыю. Аж не: прыходзіць на завод паведальніцтва, што Аляксандр І. вост ужо каторы месяц адбывае пакаранне ў турме...

— Ох, як «узрадаваў» ён нас! Што ж рабіць? Зноў збіраю брыгаду. Раімся. Бачу, гэтая гісторыя ўсім непрыемная. Толькі вывады былі зроблены розныя. Большасць адрозьнівае выказанне за тое, каб узяць хлопца на паўкі, а сёй-той запарыць... Паспрачаліся. Выразілі паручыцца. Падрыхтавалі неабходныя дакументы і асла-сла. А праз некалькі дзён і сам «імянінік» зноў з'явіўся ў нас...

Няёмка адчуваў мя сабе пры сутраці з ім. Мы яго паслалі вучыцца аднаму рамяству, а ён заняўся другім... Ашукаў нас. Асе прынялі. Мікалай Мацвеевіч зноў дастаў з кішкі камбізона папяросты і прыкурываў новы.

— Перад брыгадай, — прапайваў ён, — Саша даў слова, што ніколі больш дрэннага ўчынку не зробіць. Паўшчынаў мя яго, але паверылі слову. Хлопец расплакаўся, дзякаваў...

— Раскажыць уздыхнуў глыбока, нібы перадаўшы круты пад'ём, і гаворыць далей: — Справа пайшла на лад. І раптам аляночы падыходзіць да мяне хлопца, глядзіць зноў і гаворыць: «Пайду я ад вас, брыгадзір». «Чаму?» — цікавіцца. Ён расказаў: таварыш па інтэрнаце хаваець ад яго літаральна ўсё — не вераць. А гэта хлопца абражае.

Даволюся скажыць у інтэрнаце і не раз. Пераканаў хлопца ў тым, што сваім невер'ем нам не толькі адгароджываюць ад сабе чалавека, не толькі прыніжаюць яго, але і штурхаюць на стары шлях.

Адным словам, клопату было нам з Сашкам німа. І ўявіце — не памылілі! Хлопец стаў добраўмысленым, чыстым чалавекам, стараным у працы, актыўным у звышнім мастацкай самадзейнасці завода і горада. На настайно брыгады Саша паступіў і паспяхова вучыцца на звычайным аддзяленні палітэхнікума. Разам з брыгадай займаецца ў гуртку чарчэння, Судзіміцца з яго зняты. Ужо доўгі час працуе ў атэлье народнай дружны.

«Ці не Аляксандр стаў ля Дошкі гонару?» — патумаў я, амаль перакананы, што гэта ён! — А Мікалай Мацвеевіч дадаў у раздуме: — Ды хіба адзін Саша мае патрабу ў чалавечнасці?

Часам і сур'ёзнаму чалавеку, камуністу патрэбна таварыскае падтрымка. Гэта я і па сабе ведаю: калі б мне не дапамагалі, не падказвалі, не падштурхоўвалі, дык што б я мог зрабіць адзін? Нічога. А побач жа з добрымі, дужымі людзьмі і сябе адчуваеш дужышым, і справы спорадзі. Добра сказаў Мікалай Мацвеевіч.

М. ЧАПРАСАЎ.

сельская гаспадарка нашай краіны за апошнія гады дасягнула вялікіх поспехі. Асабліва відочны гэты поспех за першыя два гады сямігадовага аб гэтым прыёме чытаць, радасна гэта ўсведомляць. У той жа час на Пленуме з усёй рашучасцю выкрываюцца недахопы ў развіцці сельскай гаспадаркі і намчаюцца шляхі іх ліквідацыі.

Вялікіх дасягненняў дамаглася за апошні год і наша рэспубліка. Рост прамысловай вытворчасці значна перавышае XXІ з'езд партыі. За два гады сямігадовага аб гэтым прыёме чытаць, радасна гэта ўсведомляць. У той жа час на Пленуме з усёй рашучасцю выкрываюцца недахопы ў развіцці сельскай гаспадаркі і намчаюцца шляхі іх ліквідацыі.

Вялікіх дасягненняў дамаглася за апошні год і наша рэспубліка. Рост прамысловай вытворчасці значна перавышае XXІ з'езд партыі. За два гады сямігадовага аб гэтым прыёме чытаць, радасна гэта ўсведомляць. У той жа час на Пленуме з усёй рашучасцю выкрываюцца недахопы ў развіцці сельскай гаспадаркі і намчаюцца шляхі іх ліквідацыі.

Вялікіх дасягненняў дамаглася за апошні год і наша рэспубліка. Рост прамысловай вытворчасці значна перавышае XXІ з'езд партыі. За два гады сямігадовага аб гэтым прыёме чытаць, радасна гэта ўсведомляць. У той жа час на Пленуме з усёй рашучасцю выкрываюцца недахопы ў развіцці сельскай гаспадаркі і намчаюцца шляхі іх ліквідацыі.

Вялікіх дасягненняў дамаглася за апошні год і наша рэспубліка. Рост прамысловай вытворчасці значна перавышае XXІ з'езд партыі. За два гады сямігадовага аб гэтым прыёме чытаць, радасна гэта ўсведомляць. У той жа час на Пленуме з усёй рашучасцю выкрываюцца недахопы ў развіцці сельскай гаспадаркі і намчаюцца шляхі іх ліквідацыі.

Вялікіх дасягненняў дамаглася за апошні год і наша рэспубліка. Рост прамысловай вытворчасці значна перавышае XXІ з'езд партыі. За два гады сямігадовага аб гэтым прыёме чытаць, радасна гэта ўсведомляць. У той жа час на Пленуме з усёй рашучасцю выкрываюцца недахопы ў развіцці сельскай гаспадаркі і намчаюцца шляхі іх ліквідацыі.

Вялікіх дасягненняў дамаглася за апошні год і наша рэспубліка. Рост прамысловай вытворчасці значна перавышае XXІ з'езд партыі. За два гады сямігадовага аб гэтым прыёме чытаць, радасна гэта ўсведомляць. У той жа час на Пленуме з усёй рашучасцю выкрываюцца недахопы ў развіцці сельскай гаспадаркі і намчаюцца шляхі іх ліквідацыі.

Вялікіх дасягненняў дамаглася за апошні год і наша рэспубліка. Рост прамысловай вытворчасці значна перавышае XXІ з'езд партыі. За два гады сямігадовага аб гэтым прыёме чытаць, радасна гэта ўсведомляць. У той жа час на Пленуме з усёй рашучасцю выкрываюцца недахопы ў развіцці сельскай гаспадаркі і намчаюцца шляхі іх ліквідацыі.

Вялікіх дасягненняў дамаглася за апошні год і наша рэспубліка. Рост прамысловай вытворчасці значна перавышае XXІ з'езд партыі. За два гады сямігадовага аб гэтым прыёме чытаць, радасна гэта ўсведомляць. У той жа час на Пленуме з усёй рашучасцю выкрываюцца недахопы ў развіцці сельскай гаспадаркі і намчаюцца шляхі іх ліквідацыі.

Вялікіх дасягненняў дамаглася за апошні год і наша рэспубліка. Рост прамысловай вытворчасці значна перавышае XXІ з'езд партыі. За два гады сямігадовага аб гэтым прыёме чытаць, радасна гэта ўсведомляць. У той жа час на Пленуме з усёй рашучасцю выкрываюцца недахопы ў развіцці сельскай гаспадаркі і намчаюцца шляхі іх ліквідацыі.

Вялікіх дасягненняў дамаглася за апошні год і наша рэспубліка. Рост прамысловай вытворчасці значна перавышае XXІ з'езд партыі. За два гады сямігадовага аб гэтым прыёме чытаць, радасна гэта ўсведомляць. У той жа час на Пленуме з усёй рашучасцю выкрываюцца недахопы ў развіцці сельскай гаспадаркі і намчаюцца шляхі іх ліквідацыі.

Вялікіх дасягненняў дамаглася за апошні год і наша рэспубліка. Рост прамысловай вытворчасці значна перавышае XXІ з'езд партыі. За два гады сямігадовага аб гэтым прыёме чытаць, радасна гэта ўсведомляць. У той жа час на Пленуме з усёй рашучасцю выкрываюцца недахопы ў развіцці сельскай гаспадаркі і намчаюцца шляхі іх ліквідацыі.

Вялікіх дасягненняў дамаглася за апошні год і наша рэспубліка. Рост прамысловай вытворчасці значна перавышае XXІ з'езд партыі. За два гады сямігадовага аб гэтым прыёме чытаць, радасна гэта ўсведомляць. У той жа час на Пленуме з усёй рашучасцю выкрываюцца недахопы ў развіцці сельскай гаспадаркі і намчаюцца шляхі іх ліквідацыі.

Вялікіх дасягненняў дамаглася за апошні год і наша рэспубліка. Рост прамысловай вытворчасці значна перавышае XXІ з'езд партыі. За два гады сямігадовага аб гэтым прыёме чытаць, радасна гэта ўсведомляць. У той жа час на Пленуме з усёй рашучасцю выкрываюцца недахопы ў развіцці сельскай гаспадаркі і намчаюцца шляхі іх ліквідацыі.

Вялікіх дасягненняў дамаглася за апошні год і наша рэспубліка. Рост прамысловай вытворчасці значна перавышае XXІ з'езд партыі. За два гады сямігадовага аб гэтым прыёме чытаць, радасна гэта ўсведомляць. У той жа час на Пленуме з усёй рашучасцю выкрываюцца недахопы ў развіцці сельскай гаспадаркі і намчаюцца шляхі іх ліквідацыі.

Вялікіх дасягненняў дамаглася за апошні год і наша рэспубліка. Рост прамысловай вытворчасці значна перавышае XXІ з'езд партыі. За два гады сямігадовага аб гэтым прыёме чытаць, радасна гэта ўсведомляць. У той жа час на Пленуме з усёй рашучасцю выкрываюцца недахопы ў развіцці сельскай гаспадаркі і намчаюцца шляхі іх ліквідацыі.

Вялікіх дасягненняў дамаглася за апошні год і наша рэспубліка. Рост прамысловай вытворчасці значна перавышае XXІ з'езд партыі. За два гады сямігадовага аб гэтым прыёме чытаць, радасна гэта ўсведомляць. У той жа час на Пленуме з усёй рашучасцю выкрываюцца недахопы ў развіцці сельскай гаспадаркі і намчаюцца шляхі іх ліквідацыі.

Вялікіх дасягненняў дамаглася за апошні год і наша рэспубліка. Рост прамысловай вытворчасці значна перавышае XXІ з'езд партыі. За два гады сямігадовага аб гэтым прыёме чытаць, радасна гэта ўсведомляць. У той жа час на Пленуме з усёй рашучасцю выкрываюцца недахопы ў развіцці сельскай гаспадаркі і намчаюцца шляхі іх ліквідацыі.

Вялікіх дасягненняў дамаглася за апошні год і наша рэспубліка. Рост прамысловай вытворчасці значна перавышае XXІ з'езд партыі. За два гады сямігадовага аб гэтым прыёме чытаць, радасна гэта ўсведомляць. У той жа час на Пленуме з усёй рашучасцю выкрываюцца недахопы ў развіцці сельскай гаспадаркі і намчаюцца шляхі іх ліквідацыі.

Вялікіх дасягненняў дамаглася за апошні год і наша рэспубліка. Рост прамысловай вытворчасці значна перавышае XXІ з'езд партыі. За два гады сямігадовага аб гэтым прыёме чытаць, радасна гэта ўсведомляць. У той жа час на Пленуме з усёй рашучасцю выкрываюцца недахопы ў развіцці сельскай гаспадаркі і намчаюцца шляхі іх ліквідацыі.

Вялікіх дасягненняў дамаглася за апошні год і наша рэспубліка. Рост прамысловай вытворчасці значна перавышае XXІ з'езд партыі. За два гады сямігадовага аб гэтым прыёме чытаць, радасна гэта ўсведомляць. У той жа час на Пленуме з усёй рашучасцю выкрываюцца недахопы ў развіцці сельскай гаспадаркі і намчаюцца шляхі іх ліквідацыі.

Вялікіх дасягненняў дамаглася за апошні год і наша рэспубліка. Рост прамысловай вытворчасці значна перавышае XXІ з'езд партыі. За два гады сямігадовага аб гэтым прыёме чытаць, радасна гэта ўсведомляць. У той жа час на Пленуме з усёй рашучасцю выкрываюцца недахопы ў развіцці сельскай гаспадаркі і намчаюцца шляхі іх ліквідацыі.

Вялікіх дасягненняў дамаглася за апошні год і наша рэспубліка. Рост прамысловай вытворчасці значна перавышае XXІ з'езд партыі. За два гады сямігадовага аб гэтым прыёме чытаць, радасна гэта ўсведомляць. У той жа час на Пленуме з усёй рашучасцю выкрываюцца недахопы ў развіцці сельскай гаспадаркі і намчаюцца шляхі іх ліквідацыі.

Вялікіх дасягненняў дамаглася за апошні год і наша рэспубліка. Рост прамысловай вытворчасці значна перавышае XXІ з'езд партыі. За два гады сямігадовага аб гэтым прыёме чытаць, радасна гэта ўсведомляць. У той жа час на Пленуме з усёй рашучасцю выкрываюцца недахопы ў развіцці сельскай гаспадаркі і намчаюцца шляхі іх ліквідацыі.

Вялікіх дасягненняў дамаглася за апошні год і наша рэспубліка. Рост прамысловай вытворчасці значна перавышае XXІ з'езд партыі. За два гады сямігадовага аб гэтым прыёме чытаць, радасна гэта ўсведомляць. У той жа час на Пленуме з усёй рашучасцю выкрываюцца недахопы ў развіцці сельскай гаспадаркі і намчаюцца шляхі іх ліквідацыі.

Вялікіх дасягненняў дамаглася за апошні год і наша рэспубліка. Рост прамысловай вытворчасці значна перавышае XXІ з'езд партыі. За два гады сямігадовага аб гэтым прыёме чытаць, радасна гэта ўсведомляць. У той жа час на Пленуме з усёй рашучасцю выкрываюцца недахопы ў развіцці сельскай гаспадаркі і намчаюцца шляхі іх ліквідацыі.

Вялікіх дасягненняў дамаглася за апошні год і наша рэспубліка. Рост прамысловай вытворчасці значна перавышае XXІ з'езд партыі. За два гады сямігадовага аб гэтым прыёме чытаць, радасна гэта ўсведомляць. У той жа час на Пленуме з усёй рашучасцю выкрываюцца недахопы ў развіцці сельскай гаспадаркі і намчаюцца шляхі іх ліквідацыі.

Вялікіх дасягненняў дамаглася за апошні год і наша рэспубліка. Рост прамысловай вытворчасці значна перавышае XXІ з'езд партыі. За два гады сямігадовага аб гэтым прыёме чытаць, радасна гэта ўсведомляць. У той жа час на Пленуме з усёй рашучасцю выкрываюцца недахопы ў развіцці сельскай гаспадаркі і намчаюцца шляхі іх ліквідацыі.

Вялікіх дасягненняў дамаглася за апошні год і наша рэспубліка. Рост прамысловай вытворчасці значна перавышае XXІ з'езд партыі. За два гады сямігадовага аб гэтым прыёме чытаць, радасна гэта ўсведомляць. У той жа час на Пленуме з усёй рашучасцю выкрываюцца недахопы ў развіцці сельскай гаспадаркі і намчаюцца шляхі іх ліквідацыі.

Вялікіх дасягненняў дамаглася за апошні год і наша рэспубліка. Рост прамысловай вытворчасці значна перавышае XXІ з'езд партыі. За два гады сямігадовага аб гэтым прыёме чытаць, радасна гэта ўсведомляць. У той жа час на Пленуме з усёй рашучасцю выкрываюцца недахопы ў развіцці сельскай гаспадаркі і намчаюцца шляхі іх ліквідацыі.

Самы ўдзячны глядач

Балд, нідзе нашы сталічныя артысты не сустракаюць такога адданага прыёму, як у вёсцы, дзе божны іх канцэрт — сапраўднае свята для хлэбаробаў. Гэта гаворыць пра незвычайнае імкненне сельскіх працаўнікоў да культуры, пра іх настойлівае жаданне авалодаць прамымі багаццямі, пазнаваць тэатральны мастацтва. Агдукаючыся на культурныя запарабаваны сельскіх глядачоў, многія тэатры і музычныя калектывы рэспублікі значна ўзмацнілі гастрольную дзейнасць па вёсках і ў вайсковых і калгасных дамах культуры, у клубах. У гутарцы з нашым карэспандэнтам кіраўнікі некаторых творчых калектываў беларускай сталіцы расказалі, як абслугоўваліся калгаснікі канцэртамі і спектаклямі ў мінулым годзе.

— Калектыв Беларускага тэатра оперы і балету даў для працаўнікоў вёскі 218 спектакляў і канцэртаў, улічваючы і гастрольныя выступленні, — сказаў дырэктар тэатра П. Лютавіч. — Мы зрабілі канцэртныя паездкі ў Гомельскую, Брэсцкую і Гродзенскую вобласці, а будучы на гастроліх у Смаленску і Бранску, таксама накіроўвалі брыгады артыстаў для абслугоўвання сельскіх працаўнікоў. Наш тэатр вельмі запікаўлены ў тым, каб і ў перыяд стаячай парнай работы яго пастапоўкі ўсё больш наведвалі калгаснікі. Гэтага можна дасягнуць шляхам прывядзення культуры да ўзроўня сельскай гаспадаркі. Зручы ў гэтай справе ўжо ёсць. Так, у мінулым сезоне Мінскі сельскі райком партыі дамог нам арганізаваць культурна-адукацыйнае раёна на балетны спектакль «Валкірыя Дунай». Мы думам і ў далейшым звяртацца да такой выпрабаванай формы прыцягнення шырокага сельскага глядача ў наш тэатр.

П. Лютавіч правільна зазначаў, што, на жаль, у многіх добра абсталяваных калгасных дамах культуры адсутнічаюць клавійныя інструменты і гэта значна стрымлівае канцэртную дзейнасць оперных артыстаў у сельскай мясцовасці.

Многа зроблена ў абслугоўванні калгасных працаўнікоў калектывам Беларускай зваржальнай філармоніі. Вось што расказаў намеснік дырэктара філармоніі А. Паніхін:

— У 1960 годзе нашы аэстрады брыгады наладзілі 840 канцэртных выступленняў у калгасях, саўгасях і РДК рэспублікі, з іх 200 агульна-

адукацыйных лекцый-канцэртаў на музычны і літаратурны тэмы ў дапамогу слухачам народных універсітэтаў культуры. Брыгады А. Самары і Г. Бандаруцкага — 3. Сімовай далі больш за ўсё канцэртаў на вёсцы.

А. Паніхін сказаў, што асабліва палюбіўшыся карыстацца брыгада аэстрадных артыстаў пад кіраўніцтвам і пры ўдзеле Г. Бандаруцкага і 3. Сімовай. Праграма іх выступленняў пастаянна будзе на беларускім рэпертуары і па сваёй тэматыцы вызначае актуальнасцю і навізнай. Брыгада 193 разы выступала перад сельскімі глядачамі. Артыстам даводзілася даваць канцэрты на адкрытых пляцоўках, у полі, дзе збіралася вялікая маса народу. А ў Магілёве, напрыклад, аэстрадыя спевакі, танцоры і дэкаламатары дэманстравалі сваё майстэрства проста з імпрывізаванай сцены перад Домам саветаў на канцэрце для перадавых кукурузаводаў вобласці.

У гутарцы з А. Паніхіным стала вядома, што саліст філармоніі А. Самары і ў час вайны знаходзіўся ў радах аднаго з партызанскіх агулчэнняў на Віцебчыне. Артыст задумаў разам з брыгадай беларускіх артыстаў зрабіць гастрольнае турне па звышнім партызанскіх месцах, сустрэцца з калгаснікамі тых вёскаў, дзе калісьці бывалі партызаны.

Цікава таксама было даведацца, што ў гэтым годзе філармонія ў мэтах шырокай прапаганды сур'ёзнай класічнай музыкі збіраецца праводзіць міжкалгасныя канцэрты сімфанічнага і Народнага аркестраў.

У гэтыя дні работнікі мастацтва рэспублікі, зьявіваючыся з матэрыяламі Пленума Цэнтральнага Камітэта КПСС, поўна жадання ашчэ больш узмацніць работу па культурнаму абслугоўванню вёскі.

тут ставіць перад намі партыя і асабіста таварыш М. С. Хрушчоў. Трэба ўвесць час настойліва дамагацца таго, каб патрэбы людзей у прадуктах харчавання, а гэтыя патрэбы што дзень, то больш узростаюць, былі поўнасьцю задаволены. «Сапраўды, ніякія поспехі ў развіцці сельскай гаспадаркі, — гаворыць у сваім дэкларацыі таварыш Мазураў, — народ не ацніць, калі ў магазінах і на рынку не будзе ў дастатку мяса, малака, яек і іншых прадуктаў. Дзякуючы клопатам нашай партыі і ўрада і асабіста Мікіты Сяргеявіча Хрушчова з году ў год растуць рэальныя даходы насельніцтва, павышаецца попыт на прамысловыя тавары і прадукты харчавання. Паводле дэдазёнаў ЦСУ, даўшавое спажыванне ў рабочых сем'ях рэспублікі мяса і мясных прадуктаў у параўнанні з 1953 годам амаль падвоілася і складала ў 1959 годзе 55,5 кілаграмаў, спажыванне малака і малочных прадуктаў павялічылася ў 1,5 раза і дасягнула 327 кілаграмаў. Прыкладна, у тых жа размерках расло спажыванне і ў сем'ях калгаснікаў».

За мінулы год у нас дасягнулі значна лепшыя вынікі ў сельскай гаспадарцы. Працоўныя рэспублікі арганізаваны правалі і завяршылі ўсе сельскагаспадарчыя работы. Вывезена на палі ўгнаенняў значна больш, чым у мінулыя гады, а дзякуючы гэтым павысіўся ўраджай аэбожываў у параўнанні з 1959 годам у сярэднім на 1,6 цэнтнераў з гектара. Валавы збор аэбожыва ўзрос на 18 працэнтаў. Што датычыць ільновак, то яго будзе атрымана ў паўтара разы больш, чым у 1959 годзе. Ураджай бульбы вырас на 11 цэнтнераў з гектара, а валавы збор — на 13 працэнтаў.

Аднак трэба з усёй рашучасцю адзначыць, што нягледзячы на значны прырост прадукцыі сельскай гаспадаркі за мінулы год, заданні сямігадовага павышэння збору рэспублікі не выкананы. І тут, як правільна адзначае таварыш Мазураў, галоўнай прычынай з'яўляецца тое, што ўзровень работ у калгасі, узровень арганізатарскай і палітычнай работ у вёсцы лічыць далёка не адпавядае задачы круглага ўздыму сельскай гаспадаркі. Яшчэ не ліквідаваны ў нас у Беларусі, — гаворыць таварыш Мазураў, — павярхоўнае, дэкларатыўнае кіраўніцтва палгасамі і саўгасамі, аніляўцтва і пугасамства. Некаторыя кіраўнікі поўна энергіі і энтузіязму пры выпрацоўцы абавязальнасцяў, але затым не вядуць неабходнай арганізатарскай работы па іх выкананню, безадказна адносяцца да сваіх уласных абяцанняў, а часам становяцца на перпартыі, злычынны шлях ашукаства і падману партыі і дзяржавы. Былі такія факты і ў Беларусі.

Мы поўнасьцю падзяляем ваш гнёў і абурэнне, Мікіта Сяргеявіч, да такіх кіраўнікоў і прыём саміх рашучай меры да таго, каб не дапусціць таго ж ганебнага для нашай партыі з'явіцца.

А гнёў і абурэнне Мікіты Сяргеявіча Хрушчова вельмі яра і глыбока выказаны нават у рэпліцы на Пленуме ў час даклада таварыша Д. С. Палжыцкага. Вось, яна, гэтая рэпліка: «Трэба сказаць, таварышы, што гэта неверагоднае справа, калі купляюць сметанковае масла ў магазінах і гэтае сметанковае масла калгас запічае ў

ва ўсіх нашых людзей, сумленных змагароў за лепшае, багатае жыццё калгаснага вёскі, ёсць шчыра і светлая ўпэўненасць, што Пленум Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Саветаў Саюза вынесе вельмі важныя і жыццёва неабходныя рашэнні аб далейшым развіцці сельскай гаспадаркі, што гэтыя рашэнні лічыць вышэй ўзнікаюць энтузіязм працоўнікаў нашых калгасоў, саўгасоў, нашых вучоных механізатараў і створачы ўсе неабходныя ўмовы для самых вышэйшых паказчыкаў у вытворчасці хлеба, мяса, малака і іншых прадуктаў».

Рэдуцыю савецкіх людзей і таму, што Пленум вырашыў скаліць 17 камуністычнага гэтага года XXІ з'езд нашай партыі. Гэтае рашэнне натхнае кожнага савецкага чалавека, а членаў прэгрэсіўных людзей свету. Кожны з нас адчувае, што новая праграма Камуністычнай

ХВАЛЮЮЧЫЯ ДАКУМЕНТЫ

Поспехамі, дасягненнямі нашай рэспублікі захапляюцца сёння не толькі працоўныя братніх рэспублік, але і многія нашы замежныя сябры, якія прыязджаюць да нас у гості з іншых краін. Аб гэтым ярачы за ўсё сведчаць водгукі саміх наведвальнікаў, якія сабралі ў вышуканай выдаўца Беларускай дзяржаўнай выдавецтва кнізе «Беларусь — вачыма замежных гасцей».

У праводзе да нігі паказваліся, што толькі ў 1949 г., напрыклад, Беларусь наведвалі больш як сто замежных дэлегацый і 11 тысяч турыстаў. Вучоныя і дзяржаўныя асобы, журналісты і работнікі мастацтва — усіх цікавілі поспехі рэспублікі, жыццё беларускага народа. Працоўныя Беларусі з радасцю сустракаюць гасцей. З пачатку года яны гавораць: «Калі ласка, глядзіце, людзі добрыя, чаго можна дасягнуць пры Савецкай уладзе, пад кіраўніцтвам партыі камуністаў. Глядзіце і вучыцеся, бярэце з нас прыклад, саборнічайце з намі ў развіцці мірнай эканомікі».

Матэрыялы, змешчаныя ў зборніку, — цікавыя, хваляючыя дакументы пра росквіт Савецкай Беларусі, пра шчаслівае і радаснае жыццё народа нашай.

Што ж заўважаюць замежныя людзі, на што перш за ўсё звяртаюць увагу?

Прывязджаюць захапляе гералам нашага народа.

Сімвалам адвагі і героісты савецкіх людзей была абарона Брэсцкай крэпасці ў 1941 г. Пра вялікі подзвіг нашых войнаў ведае ўвесь свет. Праязджаючы праз партанічныя беларускія гарады, замежныя дэлегацыі і турысты стараюцца абавязкова наведаць Музей абароны Брэсцкай крэпасці. У кнізе водгукі гасці пакідаюць усхваляваныя запісы, частка якіх прыводзіцца ў зборніку. Тут ёсць водгукі Маркса Тараса, Пальміра Тальяці, Вальтара Ульбрэхта, Уладзіслава Гамулі і іншых відных дзеячоў розных краін.

Амерыканскі журналіст Джэймс Рэстон пасля паезджжа на СССР напісаў у газеце «Нью-Йорк Таймс»: «Савецкаму Саюзу ёсць што паказаць па дарозе ў Маскву». Асабліва ён падкрэсліў павучальныя ўрокі гісторыі. «Першая палова дарогі, — запісвае Рэстон, — праходзіць праз усю Беларусь. Яна ўяўляе сабой адно з самых старажытных паўвостраўных берагоў у гісторыі Расіі. Шведы наладзілі на яе з поўначы. Напалеон і Гітлер таксама ўрываюцца ў яе. Нёмны рабурыйлі яе гаралы. Але гэтая краіна ніколі нікім не была заваявана».

Беларусы, якія страцілі раны былі нанесены фашыстамі Мінску, падарожнікі проста вачам сваім не вераць, глядзячы на нова абудаваную сталіцу рэспублікі. Яны захапляюцца выдатнай творчасцю таленавітых архітэктараў, муляраў, цесляроў. Іх зачароўвае хароства светлых, шырокіх праспектаў і вуліц, якія тонунь у асвятленне. І ва ўсім гэтым відаль клопаты Савецкай улады аб чалавеку, аб яго дабрабыце.

«Пасля завяршэння будаўніцтва, — запісвае японская грамадская дзеячка Кэйко Сімідзу, — Мінск, мне здаецца, безумоўна стане адным з самых прыгожых гарадоў не толькі Савецкага Саюза, але і свету».

Вельмі цікавыя думкі выказваў польскі журналіст Станіслаў Юнг: «Калі на размятаюць гразавыя аўтамабілі ўбачым сілэт зубра і пубач з ім тры рускія буквы МАЗ — ведаю, што гэты аўтамабіль выпушчаны Мінскім аўтамабільным заводам. Зубр — гэта сімвал магутнасці і сілы. Жывых зубраў у Беларусі няма».

жывуць яны ў заказніках. Зубраў на радзятарах гразавікоў — шмат, і з году ў год іх становіцца больш, а сустраць іх можна на дарогах, палях, і ў лясах не толькі Беларусі, але ўсюды ў Савецкім Саюзе і за яго межамі. Аўтамабілі Мінскага завода ідуць «на экспарт амаль на ўсе краіны свету».

«Яшчэ нядаўна, — прадаўжае аўтар, — яко-небудзь беларускаму селяніну магло хіба прысніцца, што на яго радзіме ў бедным краі лясоў, балот і парануўчых бядных зямель будзе збудаваны, і пры гэтым яго ўласнымі рукамі, адзі з буйнейшых у Савецкім Саюзе сучасны аўтамабільны завод».

Хто ж яшчэ нядаўна мог меркаваць, што імяна Беларусь стане радзімай буйнейшых гразавых аўтамабільна-гігантаў гразавікоў магутнасцю ў 40 тон!

Імяна ў гэтым заключэння глыбокае сімвалам сілы і магутнасці Савецкай улады, савецкіх людзей, якіх літаральна з нічога на месцы, якое нядаўна было пакрыта лясамі, здолелі за рекордныя тэрміны пабудаваць завод і наладзіць на ім вытворчасць машын, што выклікаюць здзіўленне ва ўсім свеце».

З глыбокай павагай замежныя гасці гавораць пра дасягненні беларускага народа ў галіне сельскай гаспадаркі, навукі, культуры і мастацтва. Дырэктар Карадзельскай акадэміі драматычнага мастацтва Англіі Джон Ферналд, які глядзеў у Мінску ў пастаноўцы Рускага драматычнага тэатра імя А. М. Горькага «Кароль Лір», шчыра прызнаўся, што ён «ніколі не бачыў лепш пастаўленай або сыгранай п'есы».

Група былых выхадцаў з Беларусі, якія ў 1959 г. наведалі родныя мястэчкі, — не пазнала іх. Замест лапцужнай, сармажанай, непісьменнай старай беларускай вёскі, з пахілымі хаткамі яны ўбачылі зусім новыя вёскі, новых людзей у іх. Іх здзівіла, што насельніцтва сучаснай беларускай вёскі — пагадоўна пісьменнае. Усюды ёсць школы, амаль усюды — электрычнасць гарыць, у хатах гаворыць радыё. У вёсках абудаваны добраўпарадкаваныя дамы, клубы, лазні, бальніцы, магазіны... Чытаеш водгукі замежных гасцей пра нашу рэспубліку, і душа радуецца за яе гераячы, працавіты народ. Ніколі больш не верніцца цяжка мінуўшчына. На вернуць і светлую дарогу вывёў нас Вялікі Кастрычнік. Пры дапамозе іншых народаў Савецкага Саюза беларусы стварылі сваю суверэнную дзяржаву, зрабілі вельмі шчыра ад акапа-лічнай і культурнай адсталасці да вяршынь грамадскага прагрэсу. І не выпадкова ў нашу рэспубліку, на нашы беларускія заводы і фабрыкі, у навукова-даследчыя інстытуты і калгасы едуць пяць браць вояты, вучыцца людзі з розных краін і кантынентаў.

На здымку: сцена са спектакля «Венецыянскія блізніцы» ў пастаноўцы Рускага драматычнага тэатра імя А. М. Горькага. У ролях: Данеты — артэст С. Гауза, Разаур — артэстка Я. Біркова.

БОЛЬШ УВАГІ ПАЭТЫЧНАЙ КНІЗЕ

Колькі радасных перамог на фронце мірнага будаўніцтва дасягнуў наш савецкі народ у мінулым, 1960 годзе! Подзвігі савецкіх людзей партыі найлепшых песень і паэм, хваляючых творцаў аб нашай сучаснасці.

Чым жа мінулы год быў характэрны для беларускай паэзіі? Што зрабілі нашы паэты, каб сваім палымным словам уславіць родную Айчыну, яе гераячы народ, і яшчэ вышэй узвысіць майстэрства паэзіі, яе адзінае ролі ў барацьбе за выкананне велічных планаў сямігадоў?

Аб гэтым ішла гаворка на справядліва-перавыбарчага сходу секцыі паэзіі СП БССР, які адбыўся 11 студзеня.

У якавасць паэт Сяргея Грахоўскага падрабзна спыніўся на дасягненнях мінулага паэтычнага года. Многія нашы паэты парадавалі чытачоў новымі творами, прысвечанымі Радзіме, партыі, Леніну. Анатоль Вялігін апублікаваў у «Полымі» першую частку паэмы «Вечер з Волгі» — аб юнацкіх гадах Уладзіміра Ільіча. Аўтар добра вывучыў той гістарычны матэрыял, які лёг у аснову паэмы. І трэба спадзявацца, што яго новы твор з'явіцца значным здобыткам нашай паэзіі. Максім Танк апублікаваў некалькі цыклаў вершаў, кожны з якіх адкрывае штось новае. Асабліва вылучаюцца, на думку дэклічэў, такія вершы, як «Роздум», «Сямейны фотаздымак», «Табліца множання», вершы аб Амерыцы, напісаныя ў час знаходжання на XV

сесіі Генеральнай Асамблеі ААН у Нью-Йорку.

Плёмным быў мінулы год у творчасці Пётруся Броўкі. Яго паэма «Мяці» — глыбока хваляючы твор аб барацьбе працоўных за мір, працы вайны. Новая вершы паэта, якія ўвайшлі ў асобную кніжку «Далёка ад дому», — таксама добры падарунак чытачу. Яны падкрэсліваюць дакладчык, радуецца сваёй навізнай. Прайвагісць паэта, яго творчае нахненне — прыклад для многіх.

Барацьбе за мір, дружбе народаў прысвечана кніга новых вершаў Паліны Палчанкі «Нью-Йоркскія Малюккі». Вершы гэтай кнігі («Калі падступяць сёлы», «Халду і сэрду па Амерыцы» і іншыя) напісаны з глыбокім пачуццём любові да Радзімы, хваляючы чытача, шчыра раскрываюць перад ім свет.

Наша савецкая рэчаіснасць — асноўная тэма творчасці беларускіх паэтаў. На гэтую тэму напісана шмат вершаў, асабліва вылучаюцца срод іх цыкл вершаў Уладзіміра Дубоўкі «Падарожжа» і «Прыпылак». Паэт прыгледзецца, здавалася б, да самагэмі паэтычным абагульненням маляваў карціны жыцця і працы савецкіх людзей на сёнішнім Палесці. Вершы гэтыя сведчаць аб творчай малалосці нашага старэйшага паэта. Звярнулі на сабе увагу таксама новыя вершы Рыгора Барадулкі, напісаныя пасля пездэк на будаў-

ніцтва Полацкага нафтаперапрацоўчага завода і Бярозаўскай ДРЭС. Малады паэт адчувае пульс жыцця, ідзе ў нагу з ім. Яго вершы вылучаюцца свежасцю, арыгінальнасцю. Але, на думку дэклічэў, часам срод іх трапляюцца і слабыя, у якіх заўважаюцца паспешліваць.

Вершы, прысвечаныя братняй дружбе народаў, Радзіме, напісалі М. Калачыніскі, П. Пестрак, К. Кірэнка, А. Вяліч. Актыўна выступалі ў аўтару А. Званок, Р. Няхай, А. Бачыла, А. Лойка, М. Аўрамчык, А. Русецкі, Я. Пупча, Н. Пляніч і многія іншыя паэты.

У часопісах і газетах з'явілася шмат вершаў і нашай паэтычнай моладзі. Першыя кнігі выпушчалі Г. Бураўкін, У. Паўлаў, І. Сіпакоў, В. Косталеў, В. Тарас. Шмат зрабілі беларускія паэты і ў галіне маслівага перакладу з іншых моваў. На беларускую мову выйшлі выбраныя вершы Беранжэ, Даніайскага, С. Алейніка, Рытхуюцца да друку кнігі выбранных вершаў А. Пракоф'ева і Т. Масенкі. Вялікая праца была зроблена нашымі паэтамі на перакладзе вершаў для зборніка «Паэты сонечнай Малдовы».

Спыняючыся на рабоце секцыі паэзіі і яе бюро, дэклічэў закрануў шмат цікавых пытанняў, звязаных з прапагандай беларускай літаратуры, правядзеннем літаратурных вечараў, выданнем кніг і выхаваннем моладзі пасля пездэк на будаў-

ніцтва гаварылі ў спрэчках паэты А. Бачыла, П. Прыходзька, А. Русак, П. Броўка, Р. Няхай, С. Шусткевіч, А. Бажко і А. Вялігін.

Быў зроблен заклад у адрас дэклічэў, што ён не спыніўся больш падрабзна на разглядзе асобных паэтычных твораў, у прыватнасці, адноў паэм, якія былі апублікаваны ў мінулым годзе — «Жарыга паўднёва хутар» А. Бажко і «Штодзінны лістапад» С. Таўрусавы. Дэклічэў мала гаварыў і аб недахопах, якія, безумоўна, былі ў творчасці асобных паэтаў, так і ў рабоце ўсёй паэтычнай секцыі.

Бюро секцыі праўляе не раз добра ініцыятыўна: напрыклад, вечар лірычнай паэзіі, абмеркаванне творчасці маладых паэтаў, прапановы аб выданні Анталагі беларускай паэзіі і г. д. Але часам добрыя мерпрыемствы, слуха заўважаю П. Броўка, не дзводзіцца да каша. Бюро вырашыла, напрыклад, праводзіць у клубе пісьменнікаў вечар творчасці аднаго паэта з удзелам работнікаў кніганагляд, студэнцкай моладзі. Але такія вечары пакуць што не праводзіцца.

Усё выступваючых на сходзе хвалявала пытанне аб тым, як выдольна і прапагандаюцца творы беларускай паэзіі. У нас, у Мінску, ёсць зараз добрая паліграфічная база. Але кнігі выдольна чамусьці ў бедным мастацкім афармленні, часам на дрэннай паперы, на аднаму стандарту. Прадмовы да іх ініцыята амаль што аднолькавыя, б'е ўліку асаблівасцей таго або іншага паэта. Паглядзіце на зборнікі, выдольныя на Украіне, у Літве або ў Латвіі, і душа радуецца. Чаму ж у нас так дрэнна выдольна паэтычныя кнігі? Ды і не толькі паэтычныя.

Секцыя паэзіі яшчэ не наладзіла як след кантакт з работнікамі кніганагляд, якія диктуюць выдольна свё ўмовы, вызначаюць тыражы і, ніч гора, амаляюцца затым прымаць кнігі, калі паэт змяніў у ёй назву, перапрацаваў тую або іншую частку, што работнікі кніганагляд чыта памылкова, гавораць такі факт. Для новага зборніка Максіма Рыльскага «Ружы і вінаград» адно з выдольнаў вызначыла тыраж тры тысячы экзэмпляраў. Кнігу выдалі і праз некалькі дзён у магазінах не было ніводнага экзэмпляра. Шпер тое ж выдольна вымушана перавыдаваць не далатковым тыражом.

Паэтычную кнігу, як і ўсюкую іншую, трэба прапагандаваць усімі сродкамі — на радыё, тэлебачанні, у друку. Няправільнае меркаванне, падкрэсліваў выступваючы, што нашу паэзію не чытаюць. Ёю ікхавіцца сотні тысячы людзей. Дрэзна тое, што мы не ўмеём даносіць сваю кнігу да чытача і прапагандаваць яе. Рэцэнзій на кнігі нашай паэзіі, якія з'яўляюцца ў пераглядным друку, у іх большасці сваёй павархоўным, у іх большасці глыбокага аналізу творчасці таго або іншага паэта, глыбокай размовы аб паэтычным майстэрстве. Літаратурныя вечары праводзіцца ў большасці выпадкаў некалькіх. Замест таго, каб пагубіць чытачы аб канкрэтных творах, паэты прычытаюць па два — тры вершы. Такія пездэкі нічога не даюць ні аўтару кнігі, ні чытачу.

Больш аддаваць увагі паэтычнай кнізе, прапагандаваць нашай паэзіі срод шырокай масы чытачоў, выхольваць у іх высокія густы і быць патрабавальным да сабе, да сваёй творчасці — такія думкі выказвалі ўсе прамоўцы.

Выбрана новае бюро секцыі, у склад якога ўвайшлі: Р. Барадулкі, А. Вялігін, Н. Пляніч, С. Грахоўскі, Е. Лось, А. Русецкі (старшыня) і Я. Саміжон.

САМАБЫТНАЕ СЛОВА

Бурнай вясновай паводкай улілося ў беларускую літаратуру ў першыя гады Савецкай улады многа маладых пісьменнікаў. Значналіна хоць бы тое, што азын толькі «Маладыя» у сярэдзіне 20-х гадоў аб'ядноўваў некалькі сот членаў. У літаратуру ішлі людзі ад плуга і ад варштата, дамабілізаваныя чырвонаярмейцы і камандзіры, былыя партызаны. Мастацкім словам яны славілі векапомны Кастрычнік, выказвалі запаленыя пачуцці і спадаванні вызаленага народа, стваралі сваю выдольнальную па форме і сацыялістычную па зместу літаратуру.

У ліку тых маладых пісьменнікаў быў і паэт Язэп Пушча (Язэп Паўлавіч Пляшчынскі), выхадзец з беднай селянскай сям'і.

Друкавацца ён пачаў у 1922 г. у часопісе «Адраджэньне» пад псеўданімам Язэп. «Раціна рыкае», «Уіта», «Дні вясны», «Песні на руінах», «Крывавы плакат»... Так называліся кніжкі паэзіі Язэпа Пушчы, якія адна за адной выходзілі з друку ў 20-я гады. Потым у творчай біяграфіі паэта быў вялікі перапынак. У апошнія гады ён зноў актыўна ўключыўся ў літаратурнае жыццё рэспублікі.

Пазнаёміцца з творчым шляхам Язэпа Пушчы чытачы могуць па яго новай кнізе «Уіта», якая выйшла з друку ў 1959 г. Ён сабраў творы паэта раняга перыяду і напісаныя ў пасляваенны час. Адкрываецца кніга кароткай, зместоўнай прадмовы Пятра Глебкі.

Асаблівае ранніх твораў Язэпа Пушчы — асутнасць у іх разгорнутых эпічных вобразаў і капіц; паэт выступае прыхільнікам невялікага лірычнага верша, лірычнай мініятуры.

Напісаныя трыццаць і больш гадоў назад, гэтыя творы, змешчаныя ў зборніку, не страцілі цікавасці для

сённяшняга дня, захаваў сілу эмацыянальнага ўздзеяння. У іх чуваць доглад тых слаўных дзён, калі толькі-толькі пачыналася ў нашай краіне вялікае будаванне.

Хлопцы, коней ляйцай
І на плечы — сярні!
Гусі ў небе ляйцай!
На Радзіму сяваю;
Завялілі лясам,
На усё лясам.

Сустрэкае вясну
Сакаліны залёт,
Лодкі, хлопцы, вясду!
На усход, да яноц,
Цёмны вір абмяной,
І вясну абмяной!

«Хмелем сягонішнім п'яны», бо «паклісваю смуту памалом змало, і сонца па шляху пабегла ў сяло», бо «ў соку сенажае, каласым шумяць, каліччэ ўставаць... і касыць і жаць». Ён хоча скласці гімн сонцу, напісаць яго крывінай вадой, «каб радасць высёкай лілася на лісцах зялёных, голейках-вешчак».

На вачах паэта нарадзілася новае жыццё. Паэт усаўляў яго ў сваіх творах. Яго песня «Узлітае, як сокол, у сёнішні сонечны дзень», «коціцца хваляй шырокай, рачынай святлай нывы, з бораў гамоніць выскі, роднай у народзе сямле». Сімпацы паэта на бару тых, чыя паэзія служыць грамадству, будзіць думкі і настроі сучаснасці. У паэме «Сады вятроў» (1930) ён запісаў:

Мне лесня толькі ты прысініцца,
Хто не агінаў пакояна плеч,
Хто плыў у мора ў навалішчу,
Каб радасць новую сустрыць.

Усё тое лепшае, што было характэрным і тыповым для паэзіі Язэпа Пушчы перыяду дваццятых гадоў, захавалася і атрымала далейшае развіццё і ў яго творах пазнейшага часу.

Як і раней, вялікае месца ў паэзіі Язэпа Пушчы займаюць прырода-апісальныя вершы. Самі аэгалогі творца сведчаць аб гэтым: «Лета», «Песня лета», «Шчодрае лета», «Восень», «Залатая восень», «Шпакі», «Прыляцелі шпакі», «Сонца», «На возеры», «На саскодзе сонца», «А ў бары, бары сасонкі» і іншы. Паэт і тут застаецца самабытным, ягледзячы на тое, што да яго ўжо сотні іншых паэтаў пісалі пра неба і зоркі, пра сонца і месяц, пра лета і восень. Арыгінальнае замаляўку беларускага лета, якая пейзажам маем мы, напрыклад, у вершы «Песня лета», дзе так цудоўна спалучаюцца зрокавае і слыхавое ўспрыманне.

Усхвалявана вітаў Язэп Пушча сацыялістычную рэвалюцыю, якая спраўдзіла адрывныя мары працоўных, прынесла ім доўгачаканае абавенне ад сацыяльнага і нацыянальнага прыгнёту. На поўныя грудзі беларускіх воц.

Рытхуюцца і паэтычныя твораў паэта надзвычай разнастайна і ак-

Прытхуюцца да сярэй зямлі,
Ой ты, вецер, сціхні, не шумі!

Не хлі быліку німа — ніц,
Дай паслухаць вольны спеў крывіц.

Гоман рэчкі, пералівы хваль,
Што бягуць — снуюць да сонца, ўдаль.

Свечыць яснай зоранкі агні,
Надыходзяць светлай кадры дні.

(«Не пагасла», 1922).

Усхвалявана вітаў Язэп Пушча сацыялістычную рэвалюцыю, якая спраўдзіла адрывныя мары працоўных, прынесла ім доўгачаканае абавенне ад сацыяльнага і нацыянальнага прыгнёту. На поўныя грудзі беларускіх воц.

*) Язэп Пушча. Вершы і паэмы. Дзяржаўнае выдавецтва БССР. Мінск, 1960.

Росы ўлетку чыстыя,
Помыці галасістыя,
Нівы каласістыя...

Песня салаўіная,
Даль блакітна-сіняя,
З лёткаю хмурынкаю,
З сонечнай іскрынкаю.

Пейзажныя карціны ў пазнейшых творах Язэпа Пушчы, як гэта было і раней, не з'яўляюцца самазатая. Карціны і вобразы прыроды набываюць глыбокі абагульняючы сэнс, дапамагаюць аўтару раскрываць унутры свет свайго лірычнага героя, маляваць вобраз Радзімы, сцвярджаюць высакародны патрыятычны ідэі. Яны нярэдка бываюць алегарычнымі.

У вершы «Крывіца» ў алегарычным плане апісваецца подзвіг працоўных мас, якія ў векапомныя кастрычніцкія дні скінулі з сабе армо прыгнечання і эксплуатацыі і заваявалі права на вольнае і шчаслівае жыццё. Мільёны мазолістых, працавітых рук упералі ў гару, скраівалі яе з месца, прабілі шчыліну ў граніце, і з грудзей зямлі прабілася на свет крывіца. Яна

Усхвалявана вітаў Язэп Пушча сацыялістычную рэвалюцыю, якая спраўдзіла адрывныя мары працоўных, прынесла ім доўгачаканае абавенне ад сацыяльнага і нацыянальнага прыгнёту. На поўныя грудзі беларускіх воц.

Рытхуюцца і паэтычныя твораў паэта надзвычай разнастайна і ак-

Усхвалявана вітаў Язэп Пушча сацыялістычную рэвалюцыю, якая спраўдзіла адрывныя мары працоўных, прынесла ім доўгачаканае абавенне ад сацыяльнага і нацыянальнага прыгнёту. На поўныя грудзі беларускіх воц.

Рытхуюцца і паэтычныя твораў паэта надзвычай разнастайна і ак-

СЯБРОўСКІЯ ЭПІГРАМЫ

В. ДУБРОўСКАМУ

Па ініцыятыве і пад кіраўніцтвам В. Дуброўскага ўпершыню прагучалі многія сімфанічныя творы маладых беларускіх кампазітараў.

З беларускай ліраю
Ён сабраўша мае.
Ён і дрыжымуе,
Ён і баслаўляе.

Г. ВАГНЕРУ

Ён першым балеагем не надта праслаўлены,
Другі ж, які пойдзе услед за былым,
Няхай будзе хутка і добра пастаўлены,
Ды толькі не будзе, як той, пастаўны.

А. АПАНАСЕНКУ

Ездзіць з ансамблем па розных рэспубліках,
Слава гудзе ў гарадах незнаёмых.
Можа, пара і для роднае публікі
Выступіць дома?

М. АЛЯКСЕЕУ.

С. КИНАНАУ.

У кнігу ўключаны не толькі вершы, але і творы больш буйных жагдзін, напісаныя аўтарам у розныя гады: урывак з паэмы «Песня вайны» (1927—1928); паэмы «Крывавы год» (1930), «Сады вятроў» (1930), «Бор шуміць» (1957), «Людвіся» (1959). У гэтых творах ёсць паасобныя ўдалыя спробы стварэння эпічных характараў (напрыклад, дзед Лукаш з паэмы «Бор шуміць»). Ды толькі і ў паэмах Язэп Пушча застаецца лірыкам. Лірычны пачатак пераважае ў іх над апалядальнасцю.

Безумоўна, творчы шлях Язэпа Пушчы не быў гладкі і роўны. Сустрэкаліся на гэтым шляху ўхабы. Былі ў яго недахопы, памылкі, ідэічныя зрывы. Але ўсё адмоўнае, наіснае, неарганічнае ў творчасці паэта адсёдалася з часам. Нашы чытачы вельмі любяць Язэпа Пушчу як паэта жыццёвай праўды, які адшукаўнага лірыка, як гарахага патрыёта.

А. МАКАРЭВІЧ.

...Пабегла ўдаль далінай малодой
І напала свой народ здароўем.
Змянілася суровае надвор'е,
На ніве ураджай закалаці,
Напіўся кожны колас свежых сіл.

Прырода ў творах Язэпа Пушчы даўгастае перад намі як жывая. Яна мысліць, гаворыць, смеецца, радуецца: як і людзі, адчувае паўнату і сараства жыцця. Імяна такой вясёлай і радаснай намялявана прырода ў вершы «На возеры».

На возеры лодкі-маторкі,
І вёсел вясёл усплёск;
Усмехнуліся першыя зоркі,
І вецар расіскі растрос.

Тут вербы схільваюцца нізка,
Калі ім паклоніцца госьць.
Спявае на возеры Мінскім
Мая і твая малодасць.

Тэматыка пасляваенных твораў паэта надзвычай разнастайна і ак-

У рабінным цэнтры
Браславе (Віцебская
вобласць) у прыгожым
светлым будынку раз-
мясцілася сямігадовая
музычная школа. Тут 80
юных браслаўцаў ая-
лодваюць тэхніку ігры
на баяне, фартэпіяна і
трубе. Вучням створаюць
ўсе ўмовы для навучан-
ня. У гэтым годзе бу-
дзец адкрыты класы
кларнета і скрыпкі.

На здымку: выклад-
чыца музыкі Любоў Іва-
наўна Душко займаецца
з Алай Шыдлоўскай.
Фота Л. Клімава.

Усхвалявана вітаў Язэп Пушча сацыялістычную рэвалюцыю, якая спраўдзіла адрывныя мары працоўных, прынесла ім доўгачаканае абавенне ад сацыяльнага і нацыянальнага прыгнёту. На поўныя грудзі беларускіх воц.

Рытхуюцца і паэтычныя твораў паэта надзвычай разнастайна і ак-

ПОДЗВІГ НАВУКОВИ І ГРАМАДЗЯНСКІ

З прымясцю сукракам мы выхад новых даследаванняў па гісторыі беларускай літаратуры і вельмі радуемся, што такіх прац з'яўляецца ўсё больш, а навуковае вартасць іх узмацняецца. Але якіх бы поспехаў ні дасягнула наша літаратуразнаўства, імя выдатнага вучонага акадэміка Карскага будзе заўсёды вымаўляцца з глыбокай павагай і паважанай імя першага і найбольш значага гісторыка беларускай мовы, фальклору і літаратуры.

Удзячы нашымі назвамі яго за заслугі перад беларускай філалогіяй і гэтым надзячы правільна і ўсебаўна вышэйшай мэта і ролю вучонага ў гісторыі нацыянальнай навуцы.

Вызначаны заслугі Я. Карскага перад ачытай навукай, мы не можам не паставіць перад сабой такіх пытанняў: якія акалічэнні абумовілі характар і напрамак яго навуковай дзейнасці? Чаму Карскаму судзілася было зрабіцца першым гісторыкам беларускай літаратуры? Якія скарэйшы навуковыя вынікі да п'яцінаццаці гадоў і спраўдзілі вяршылі адрывы?

Як вучоны даследчык Я. Карскі сам непасрэдным чынам звязаны з дарававольным рускім літаратуразнаўствам, з яго так званай акадэмічнай школай, агудына дасягненні якой аказалі ўплыў і на дзейнасць пасобных вучоных. Гэта неабходна асабліва падкрэсліць таму, што толькі пры ачытай тагачаснага стану навуцы можна зразумець сутнасць дзейнасці акадэміка Карскага, правільна ацаніць навуковую вартасць яго прац.

Я. Карскі прышоў у навуку якраз у той час, калі літаратуразнаўства, лінгвістыка, этнаграфія, гісторыя і фальклорыстыка знаходзіліся ў стане ўздыску. Выхадзілі з друку поўныя зборы твораў амаль усіх больш-менш прыкметных пісьменнікаў, дзейнічалі былі акадэмічныя выдання Дзяржавіна, Пушкіна, Бялінскага. Паспяхова ажыццяўлялася публікацыя помнікаў старажытнай літаратуры. Адрываліся цудоўныя скарбы вуснай народнай творчасці рускага і тагачаснага беларускага народаў. Паспяхова вывучылі старажытны рускай пісьменніцтва прыводзіла вучоны дасягненні ў неабходнасці сур'ёзнага даследавання пісьменнасці Украіны і Беларусі, ці, як тады гаварыліся, пісьменнасці Паўночна-Заходняй і Паўночна-Заходняй Русі, без глыбокага дасягання ведання якой не магчыма было даць поўнага курсу гісторыі рускай літаратуры, а, значыць, і ўсталяваць агульную акадэмічна літаратуразнаўства.

У другой палове мінулага і пачатку бегучага стагоддзя з'яўляюцца працы П. Уладзімірава, К. Харлампіева, С. Завітэвскага, І. Шляпнікова, М. Дубнар-Запольскага, А. Шкмаірава, А. Салаўява, М. Спірыдасява, А. Пяніна і інш., у якіх асветлялася дзейнасць Георгія Скарыны, Васіля Цяпінскага, Захарыя Капцінскага, разглядаліся беларускія летапісы і іншыя помнікі старажытнай пісьменнасці, паказвалася роля прываславянскай брацтваў у распаўсюджванні асветы і барацьбе беларускага народа супраць каталіцкай рэакцыі.

Так год ад году збіралася ўсё больш і больш матэрыялаў па гісторыі беларускай літаратуры. Гэты матэрыял быў у таго часу вельмі і цікавы, што неадна раз пакідаў яго па-за увагай. І вось у агульных курсах па гісторыі рускай літаратуры пачынае адводзіцца пэўнае месца і літаратуры Заходняй Русі. Прадаў і на разлічана ў такім жа плане, як і іншая абласная старажытна пісьменнасць, без уліку яе спецыфічнасці, якая вынікала з гістарычных умоў развіцця беларускага народа ў складзе Вялікага княства Літоўскага і Рэчы Паспалітай.

Далей іншых рускіх даследчыкаў, на нашу думку, пайшоў прафесар Е. Петухов. У сваім курсе старажытнай рускай літаратуры ён прывіваў асобны раздзел літаратуры Паўночна-Заходняй Русі. Аднак і ён не ўхіляўся ад традыцыйнага ўзбешвання, што беларуская пісьменнасць не больш, як пісьменнасць пэўнай тэрыторыі Русі. У працы Петухова мы наглядзем даўняе і нават неразумелае, з пункту гледжання нашых сучасных навукоўцаў узбешвання, аб'яднанне самых разнастайных матэрыялаў і зрушэнне географічных межаў. Пад тэрмінам «Літаратура Паўночна-Заходняй Русі» разумеўся і беларуская і украінская літаратура, а ўсе дзеянні Беларусі аднесены да ліку дзейно паўночна-заходняй. Такая характарыстыка літаратуры з'яўлялася мала чаго давала для і разумення і асэнсавання, але важна тое, што аб гэтых з'явах ужо вядома і сур'ёзна і прышываліся гутарка і што датычны манатрафічных даследаванняў па асобных пытаннях і праблемах, то яны не страцілі значэння і да нашага часу.

Я. Карскі пачаў сваю навукова-даследчую працу ў галіне беларускай філалогіі не на пусным месцы. Да яго была прароблена значная праца і пры гэтым значным калектывам даследчыкаў, і калі разглядаць дзей-

Учора, 16 студзеня, пачалася сесія аддзялення грамадскіх навук АН БССР, прысвечаная 100-годдзю з дня нараджэння выдатнага беларускага вучонага, акадэміка АН СССР і правадзейнага члена Акадэміі навук Чэхаславацкай Сацыялістычнай Рэспублікі Яфіма Фёдаравіча Карскага. Сесія адкрыў уступным словам акадэмік — сакратар аддзялення грамадскіх навук акадэмік Ц. С. Гарбуноў. З дэкламацый аб навуковай дзейнасці

Я. Ф. Карскага як этнографа, літаратуразнаўцы, акадэміка фальклору выступаюць на сесіі акадэмік П. Глебка, кандыдаты філалогічных навук М. Суднік, А. Жураўскі, М. Бірала, П. Цімоўскі, В. Мартынаў, Ю. Пшыркоў, член-карэспандэнт АН БССР І. Гутарка, кандыдаты гістарычных навук М. Грынблат, В. Бандарчык. Друкуем артыкул Ю. Пшыркова, прысвечаны 100-годдзю з дня нараджэння Я. Ф. Карскага.

старажытнай беларускай літаратуры не пасунулі наперад вывучэнне гэтага перыяду ў гісторыі нашай літаратуры. І, думаецца, варты было б перанесці прыклад мовазнаўства і перавярнуць у блэйшы час другі выпуск трэцяга тома «Беларусь».

Апошні выпуск «Беларусь» уяўляе сабой нарыс па гісторыі беларускай літаратуры XIX і пачатку XX стагоддзяў. Свой агляд і сістэматычны аналіз даследчык даў да 1921 года. Калі ў вывучэнні старой пісьменнасці акадэмік Карскі абярнуў на працы іншых вучоных, то пры вывучэнні новай і наважнейшай мастацкай літаратуры ён вымушан быў узмацняць і цалімі ў сапраўдным сэнсе гэтага слова, матэрыялы не толькі не былі апісаны, але нават і сабраны. Усё гэта даводзілася вучоному рабіць упершыню. Вось чаму Я. Карскі ў прамове да названага выпуску адзначае, што ён ставіць перад сабой надзвычай абмежаваную задану — зарэгістраваць пэўныя матэрыялы з мэтай азнаямлення з ім чытацтва.

Сама асноўная задану Я. Карскі выканаў з выключнай навуковай дорававольнасцю. Спадзяёмся, што мы ні ў якой ступені не прыніжым паміць выдатнага вучонага, сказаўшы, што ў вывучэнні нашай літаратуры XIX і XX стагоддзяў мы маюць пераўвядзены яго. Тым кароткі характарыстыцы, якія аўтар манатрафі даў пісьменнасці, у пераважнай большасці нас не задавальняюць, хоць, варты зазначыць, асобныя яго ацэнкі былі ў вышэйшай ступені трыбуні і пранікнёныя. Так, пазнаваўшыся першымі раздзеламі пазмы «Новая зямля», Я. Карскі надзяваў высока ацаніць і з захваленнем пісаў: «Новая зямля» — твор яшчэ незаконна, але ён уносіць многа новага для характарыстыкі пэўнага таленту Мішкевіча і выклікае спадзяванні, што ў аўтары яго мы ўбачым хутка разнабаковага беларускага пісьменніка з тонкай наглядальнасцю і псіхалогічным аналізам».

Аўтар «Беларусь» быў першым літаратуразнаўцам, які правільна адзначыў выдатны твор нашай пазмі. Гэта робіць яго асаблівым гонар, тама што раздзелы, з якімі ён мог пазнавацца ў друку, яшчэ не давалі поўнага ўзбешвання ад высокіх творчых заданых народнага паэта, перапіска і па-аўтарска беларуская крытыка не разумела і не хацела разумець сэнсу і велічы гэтага выдатнага твора Я. Коласа.

І хоць аўтарскія характарыстыкі літаратуразнаўца працы і творчасці асобных пісьменнікаў XIX і пачатку XX стагоддзяў у многіх выпадках у працы вучонага ўстаўлі і зараз не прыёмальныя для нас, аднак кніга сама па сабе не страціла свайго значэння. Маладая даследчыца беларускай літаратуры прыпадаюць да працы акадэміка Карскага, як да свежай і частай крыніцы. Чым жа яна вобч не мае? Ачытайце Я. Карскі сабраў і сістэматызаваў вялікі матэрыял. Ён даў выдатнае дакладнае звесткі пра кожнага пісьменніка, пра кожную літаратурную з'яву. І таму, будучы за распаўсюду той або іншай тэмы, мы перш за ўсё адрываемся да кнігі Карскага, азнаёмімся з фактычным матэрыялам, у потым ужо ідзем далей.

Нас аддзяляюць гады надзвычай інтэнсіўнага развіцця беларускай літаратуразнаўства ад акадэміка Карскага, і таму з вышнім поспехам ледзь відаць яго вялікія заслугі перад навукай. Саракагадоўны дзейнасць Я. Карскага можна назваць іншым, як навуковым і грамадзянскім пошывам. Зрабіўшы неацэнны ўклад у справу вывучэння беларускай філалогіі, акадэмік Карскі адкрыў нам тэму, на якой сёння так узбешаны вучоныя наша літаратуразнаўства. На прыкладзе дзейнасці Я. Карскага мы добра бачым, што адна наважнейшая дарогі да сапраўдна выдатнага адрыву і высокіх узлётаў у навуцы з'яўляецца неадзінае і ўважлівае вывучэнне і сістэматызацыя канкрэтных фактаў, абгульчэнне і асэнсаванне іх з пункту гледжання псіхалогічных фактаў і азначэння грамадства, смеласць і рашучасць праробленне застарэлых тэорый і схем.

Ю. Пшыркоў.

Мастацкі савет Тэатра оперы і балета абмераваў новую працу — оперу Вердзі «Баль-маскарад».

Мастацкі кіраўнік новага спектакля дырыжор І. Абрамці, рэжысёр-пастаноўчык М. Валліччык, афармленне мастака П. Масленнікава. У оперы заняты артысты М. Зюванов, Т. Нікінава, Л. Галушына, Т. Пастушкіна, В. Нікольскі і інш.

Удзельнікі абмеравання Я. Рамановіч, Р. Млодзі, Б. Смольскі, Л. Лябуняў, Ул. Глазаў і інш. адзначылі, што ў спектаклі знайшла сваё выяўленне ідэя глыбокага чалавечы пачуццяў. Былі выказаны слушыны заўвагі ў аднас асобных вынаўцаў, рэжысёра і мастака.

14 студзеня адбылася прэм'ера оперы. НА ЗДЫМКУ: сцена са спектакля «Баль-маскарад».

Бездань духоўнага заняпаду

Па залах Біенале — Міжнароднай мастацкай выставкі

Звычайна наш глядач перад творами так званых сучаснага мастацтва пачынае паіскае пачынае: «Чым былі гэтыя аб'екты? Яны ж не чыста абстрактныя!» Але часам ад чалавек, які не бачыў на ўласныя вока нічога падобнага, можна сказаць і пэўныя сумненні: «Відна, нешта ж ёсць, калі гэты мастацтва называюць такімі размажамі. Мне даводзіцца наведваць Міжнародную выставку сучаснага мастацтва ў Венецыі, дзе невідлікі саветкі павільлі аддасці вострама срод бегучай стыхіі фармалізму — мастацтва вярхічнага, якое тут нібы зноў адмаўляе сваю амаральнасць, сваю вольнасць Праходзіць па залах выставкі, — і цябе прыгатае вялікае мноства бессэнсоўных, недарочных, пачварных «творцаў». Вось у пазалочнай рамцы, за шырма кавалка звячанага старога мясца, месцамі заданата, месцамі зноў прадрэганя. Гэты выраз (мімаволя адмаўляецца называць яго творам) вісіць у шчырай і ступальнай зале жывапусы.

А вось кавалка чорнага, нечым запылканага жалеза. Уноі пагнуты, падрапанна, нібы адчула на сабе ўздзеянне стаячых стыхіі. Але стаяць гэты «творы» на мармуравай падставі, на бронзавай таблічцы — імя аўтара. Гэта — скульптура.

«Карціны», якія нагадваюць малярскі фархт, скульптуры, якія не нагадваюць нічога... І такіх твораў многа — цяляны жалеза, анфілады залаты, павільныя.

Што ж гэта такое сучаснае мастацтва? Якімі ідэаламі натхняюцца яго прадстаўнікі? Міжнародная мастацкая выставка ўпершыню была арганізавана ў Венецыі ў 1895 годзе і з таго часу наладжвалася кожныя два гады з пераніжымі ў часе пераходзі і другой сусветных войнаў. Саветкі Саюз стаячыма ўдзельнічаў у выставках з 1924 па 1934 год. Пасля вайны СССР атрымаў ад італьянскага ўрада запрашэнне ў 1956 годзе, і з таго часу нашы мастакі экспанавалі свае творы на трох выставках.

На апошняй выставцы прымалі ўдзел больш як сорак краін Еўропы, Азіі, Афрыкі, Амерыкі. Многія краіны разарылі свае выставкі ва ўласных павільёнах. Гэта — СССР, Англія, ЗША, Францыя, ФРГ, Філіпіны, Іспанія, Галандыя, Грцыя і інш. З сацыялістычных краін, акрамя СССР, удзельнічалі Польшча, Румына, Чэхаславакія.

І зразумела, цэнтральнае месца на выставцы займала мастацтва Італіі, шчодрата і разнастайна прадстаўленае ў 52 залах галоўнага павільёна, вялікага і зручнага будынка, размешчанага ў глыбокім парку.

Такім чынам, выстаўка ў Венецыі давала магчымасць шырока пазнавацца з сённяшнім мастацтвам — у асобным фармалістычным, таму што адміністрацыя выставкі, вельмі трыбуні адборчыя экспанаты, пастаралася зрабіць так, што ад большасці мастакоў краіны былі прадстаўлены толькі мастакі краіны фармалістычнага напрамку. Фармалізм падтрымліваецца і з боку афіцыйных уладаў установаў: напрыклад, сям'я Вялікія і галандыя прэміі насуперак здароваму сэнсу прысуджаюцца, як правіла, мастакам фармалістычнага лагера.

Вялікую веру, калі чуюць, што французскія мастакі жылі ў атрымаў Францыі (дакладна Гастон Дюшан; Ж. Віён — пэўдэнін); прадстаўнікі старажытна пакалення дзейно французскага фармалізму. Цяпер яму каля асымідзесяці год. У мінулым адзіна з «дзікай», потым кубіст, Віён у апошні час спыніўся паміж павільёнамі кубісцкім выкрутасам і «чыстым» абстрактным мастацтвам. Яго шматлікія палотны, намаляваныя ў рухоўных, аліўкава-зялёных, блакітна-фіялетавых тэнах, носіць аднаму нейкай вяселі, старэчай расслабленасці, не адлюстравуючы нічога, акрамя душэўнай пустаці і нікчэмнасці самой фармалістычнай гульні. Яго «творчы» прышчы, які знаходзіць адлюстраванне ў большасці работ — мастацтва «кадзіжненна», поўнае адмаўленне ад якой бы ні было перадачы рэальных форм рэальнасці.

Есць і такія мастакі, якія пэўным чынам шырока выкарыстоўваюць формы натуры аднак звычайна рэзка і адвольна дэфармуюць іх, так што ў выніку і тут мы бачым той жа фармалізм, што і ў абстрактным, а часам і проста впаўняецца да прыгажосці сэнсу.

Вядай што самым модным прадстаўніком гэтага напрамку з'яўляецца англійскі скульптар Лін Чэвлік, які на адной з нядаўніх выставак атрымаў Вялікую прэмію па скульптурнай і адной з прэміяў па выяўленчым мастацтве. Аднак работы Чэвліка ў моладзі і адрозж пасле адрывы выставкі па большасці яго скульптур вышываюцца таблічкі «прадзідзена». Салідныя знаці сучаснага мастацтва навіперадкі расхваляюць яго вырабы.

Па адукцыі Чэвлік архітэктар. Скульптуры яго вызначаныя адзіночна аднаструктурнасцю, мудрагелістай абдульчэнасцю фармы. Мастацтва гэтае і лямас прыроду. І справа не толькі ў тым, што вобраза і разнастайна прадстаўленае ў прапорцыях, перафармаваў іх, нешта чарнае, жудаснае. Чэвлік уявае час карыстаецца недарочным, адзіночным сваім падкрэсленым адзіночным фармі. Жалеза, з якога ён робіць свае скульптуры, шаргаватае, пагнуты (Закачаны на 4-й стар).

Творчасць маладых

Уладзімір ПАЛЫЦАУ

ПЕРШЫ СНЕГ

Замежным сябрам — студэнтам Макоўскага Універсітэта Дружбы народаў прысвечана.

Далёка сонечны Туніс,
Пяскі гарачыя Ажыру.
У гэты ж дом не трэба віз —
Тут візай словы дружбы, міру.

І прымае за Кога негр
Сяброў маскоўскіх рукавіч.
Пячэныя белы-белы снег
На твары чорнай садыцкі.

Хай будзе цёпла іх рукам,
Насіа — сказаў юнак з усмешкай.
Ахота новым масквічам
Упершыню згуляць у снежкі.

І пакаціцца шчыры смех
Удзед за шпаркім рускім бегам.
Для нас першым чым снег
У іх жмці быў першым снегам!

Іван ЛЕТКА

Насупяляе часам,
ды з нейкім
дакорам
псую я табе
і спакой,
і настрай,
Ідуць і дробяць
прымаю за гора,
маленкі узгорак
— вялінай гарой.

А помніш,
калі разгадаліся хвалі,
і бора, здавалася,
сэрцы разаброўці,
кмычу я табе
пра вятры
і пра далі:
— Каханая! чуюсь?
Усё гэта дробяць!

РАЗМОВА ПРА СКУЛЬПТУРУ

(Закачаны. Пачатак на 1-й стар.)

вельмі проста і лёгка. У яго позы і рухы ёсць многа тэатральна-паказнага. Недастаткова раскрывае і вобраз твора гера — маладой дзяўчынкі. Аўтар не назбег сентымэнтальнасці ў трактоўцы яе вобраза.

«Маладагвардзейцы» прымушаюць энюў узняць пытанне аб «прафесіянальным майстарстве. У лепшых фігур адчуваецца недастатковая ўвага да анатоміі і асобных прапорцый чалавечай цела. Фігуры частымі вельмі выцягнуты, складкі на іх адзенні не заўсёды выяўляюць і падкрэпліваюць рух.

Экспанувана новая праца скульптара І. Глебава «Прыезд кітайскіх дэлегацыі ў калгас». Залішне гаварыць, наколькі важная і актуальная гэтая тема ў нашы дні. Глебаў вырашае яе ў тэхнічным гарышэду. Дарэчы, гэты адзіны экспанат на выставцы, выкананы ў такой тэхніцы.

Назва працы пакладна вызначае яе змест. У цэнтры гарышэда дзяўчынка-піянерка падзе кіраўніку дэлегацыі кветкі. Злева і справа ад гэтай групы размешчаныя, захоўваючы рытм і інтэрвал, астатыя ўдзельнікі сустрэчы. Кампазіцыя гарышэда зроблена пісьменна, але ёй не хапае самага галоўнага: псіхалогічнай характарыстыкі гераў. Гэта можна растлумачыць недастаткова паглыбленай працай над натурой.

Адсутнасцю жыццёвых назіранняў і слабым вывучэннем жывой мадэлі характары «Салдаты міру» В. Мішкеева і «Фэстывалі» А. Шмакава. Гледачы застаюцца абыякавымі да гэтых скульптур, хоць у іх уявіліся да вельмі важная сучасная тема: барацьба за мір і дружбу паміж народамі. Тут аб'ёмна-пластычныя сродкі бездалабожныя.

Ші наіраваў я, як граюць на жалезцы? Амаць кожны вясковы хлопчык змайструе гэты музычны інструмент. І, калі трэба, зайграе на ім. Пры гэтым — шчокі яго вельмі надзімнуты, непамежна вялікая шапка нагнутая да самых вушэй, ён брыць павернуты на патылку, непакорліва

нась Карскага пачатковага этапу, то яна нічым асаблівым не вызначалася. Малады вучоны цікавіўся асобнымі пытаннямі і праблемамі. У 90-я гады мінулага стагоддзя ён друкаваў артыкулы «Да помнікі заходне-рускай гаворкі: Літаранскі заходнік 1562 і Каталіцкі катэхізіс 1582» (1893), «Аб мове так званых літоўскіх летапісаў» (1894), «Асаблівыя п'ямса і мовы Мецісловава Евангелія» (1895), «Заходне-рускія пераклады псалтыры XV—XVII ст.ст.» (1896), «Заходне-рускі зборнік XV ст.» які належыць Публічнай бібліятэцы (1897), «Заходне-рускія сказанне аб Сівіле-прарочыцы па рупкісці XVI ст.» (1898), «Асаблівыя п'ямса і мовы рупкісцінага зборніка XV ст.» які называецца летапісам Аўраамкі» (1899).

Навуковае вартасць пералічаных артыкулаў высокая, аднак яны не адгравілі і не маглі адгравіць такой вялікай і значнай ролі ў літаратуразнаўстве, як абгульчэння праца «Беларусь», аб любячым калекцыя навуковых артыкулаў пра пасобных з'явы гісторыі літаратуры яшчэ не складала прадмета навуцы.

Але з-над пра Я. Карскага штогод выходзілі ўсё новыя і новыя працы. І з кожным годам пашыралася кола яго навуковых інтарэсаў. Я. Карскі публікаваў артыкулы па мове, літаратуры, вуснай народнай творчасці і фальклору. У яго збірацца неабліжым фактычны матэрыял, патрэба ў абгульчэнні якога рабілася надзвычай наважнейшай справай. І Я. Карскі бярэцца за сваю манатрафію «Беларусь», якая паставіла імя яго аўтара ў рад найбольш буйных і слаўных вучоных слаянскага свету.

У галіне беларускай філалогіі Я. Карскі працаваў каля сарака год. Нястомная шматгадовая праца вучонага прынесла вялікі плён. Друмаецца, чым большыя поспехы дасягне наша нацыянальная філалогічная навука, тым вышэй мы будзем ацэньваць гістарычную важнасць навуковага і грамадскага пошыву акадэміка Карскага.

Сваёй вялікай і ўсебаўдмай працы «Беларусь» акадэмік Карскі паклаў новы этап у гісторыі філалогіі нашага народа, з'явіўся першым гісторыкам беларускай мовы, літаратуры, этнаграфіі і фальклорыстыкі. Да яго беларуская мова разглядалася як гаворка рускай мовы, а беларуская літаратура як частка рускай літаратуры. Агудына палюда і традыцыйнага ўзбешвання выказванняў прызнаны «аўтарства» тэорый. Але фактычны матэрыял, сабраны даследчыкам, не толькі не падмацоўваў існуючыя тэорыі, а разбураў іх самым бяспілічным чынам.

І велькі Карскага як вучонага ў тым, што ён мусіў і рашуча пайшоў за фактамі, што ў сваіх навуковых вывадах ён абярнуўся толькі і толькі на факты. Гэта даю яму магчымасць прыкметна вылучыцца срод сучаснасці, стаць адкрывальнікам новых дарог у абранай ім спецыяльнасці, зрабіцца сапраўдным наватарам у навуцы.

Даследуючы творы беларускай літаратуры, Карскі ўстанавіў перш за ўсё іх спецыфічнае моўнае адметнасць, а таму, лічыў ён, гутарка аб беларускай пісьменнасці можа ісці толькі з таго часу, калі ў ёй выразаўся сталі выяўляцца асаблівыя беларускія рысы, а імяна, з XIV стагоддзя. На першым этапе, адзначае даследчык, стаяла беларуская пісьменнасць з'яўлялася працягам агульнарускай літаратуры, але потым, пад уплывам розных прычын, адобіліся і набыла свой арыгінальны характар. Такім чынам, акадэмік Карскі ўнікнуў і той абмежаванасці, якая ўласціва прама яго папярэднікам і сучаснікам, калі аналізваліся творы старога пісьменнасці па-за сувязю з гістарычным жыццём народа і яго духоўнымі патрэбамі. Так, напрыклад, Е. Петухов і А. Пянін у сваіх курсах гісторыі рускай літаратуры разглядаюць творы заходне-рускай пісьменнасці без уліку тых абставін і акалічэнняў, якія абумовілі з'яўленне гэтых твораў. У дасягненні вышэйшай пэўнага неспалучнага характар і накіраванасць рускай літаратуры гістарычнымі ўмовамі жыцця рускага народа. Асабліва гэта датычылася новай літаратуры.

Сіла і веліч Карскага ў тым, што

эстэтычныя крытэрыі, якімі сучаснае яму літаратуразнаўства карысталася ў ацэнцы літаратуры XVIII і XIX стагоддзяў, ён паслядоўна распаўсюдзіў і на літаратуру даўно мінулых часоў, у прыватнасці, на старую беларускую пісьменнасць. Ён бярэ пад увагу перш за ўсё тое, аб чым іншыя даследчыкі калі і прыгадалі, то толькі мімаходзь, а імяна: гістарычны факт адасаблення заходне-рускай зямель і аб'яднанне іх з Літоўскай адзінай дзяржавай, якая здолела су XX стагоддзям мы маюць пераўвядзены яго. Тым кароткі характарыстыкі, якія аўтар манатрафі даў пісьменнасці, у пераважнай большасці нас не задавальняюць, хоць, варты зазначыць, асобныя яго ацэнкі былі ў вышэйшай ступені трыбуні і пранікнёныя. Так, пазнаваўшыся першымі раздзеламі пазмы «Новая зямля», Я. Карскі надзяваў высока ацаніць і з захваленнем пісаў: «Новая зямля» — твор яшчэ незаконна, але ён уносіць многа новага для характарыстыкі пэўнага таленту Мішкевіча і выклікае спадзяванні, што ў аўтары яго мы ўбачым хутка разнабаковага беларускага пісьменніка з тонкай наглядальнасцю і псіхалогічным аналізам».

Аўтар «Беларусь» быў першым літаратуразнаўцам, які правільна адзначыў выдатны твор нашай пазмі. Гэта робіць яго асаблівым гонар, тама што раздзелы, з якімі ён мог пазнавацца ў друку, яшчэ не давалі поўнага ўзбешвання ад высокіх творчых заданых народнага паэта, перапіска і па-аўтарска беларуская крытыка не разумела і не хацела разумець сэнсу і велічы гэтага выдатнага твора Я. Коласа.

І хоць аўтарскія характарыстыкі літаратуразнаўца працы і творчасці асобных пісьменнікаў XIX і пачатку XX стагоддзяў у многіх выпадках у працы вучонага ўстаўлі і зараз не прыёмальныя для нас, аднак кніга сама па сабе не страціла свайго значэння. Маладая даследчыца беларускай літаратуры прыпадаюць да працы акадэміка Карскага, як да свежай і частай крыніцы. Чым жа яна вобч не мае? Ачытайце Я. Карскі сабраў і сістэматызаваў вялікі матэрыял. Ён даў выдатнае дакладнае звесткі пра кожнага пісьменніка, пра кожную літаратурную з'яву. І таму, будучы за распаўсюду той або іншай тэмы, мы перш за ўсё адрываемся да кнігі Карскага, азнаёмімся з фактычным матэрыялам, у потым ужо ідзем далей.

Нас аддзяляюць гады надзвычай інтэнсіўнага развіцця беларускай літаратуразнаўства ад акадэміка Карскага, і таму з вышнім поспехам ледзь відаць яго вялікія заслугі перад навукай. Саракагадоўны дзейнасць Я. Карскага можна назваць іншым, як навуковым і грамадзянскім пошывам. Зрабіўшы неацэнны ўклад у справу вывучэння беларускай філалогіі, акадэмік Карскі адкрыў нам тэму,

